

EVA KOLNÍKOVÁ, *Rímske mince na Slovensku*, „Ars slovaca antiqua”, Tatran, Bratislava, 1980, 116 p. (inclusiv 70 fig.).

De mai mult timp, sub egida Academiei Slovace, în cadrul unei serii de „artă antică”, s-a inițiat publicarea celor mai reprezentative monumente de artă veche găsite pînă acum pe teritoriul Slovaciei. După cum reiese din volumele apărute pînă în prezent, pe de-o parte se urmărește scoaterea în evidență a calităților estetice pe care le includ obiectele respective, iar pe de alta, face posibilă prezentarea, într-o formă accesibilă, a unor date strict științifice despre aceeași categorie de materiale. Editate în condiții grafice de excepție (format elegant, supracoperte color, hirtie cretată, tipar înalt și numeroase și excelente planșe color sau alb-negru), cu rezumate trilingve, și în redactarea comentariilor beneficiind de aportul celor mai autorizați specialiști, cele 10 tomuri de pînă acum (inclusiv, cel de față) — deși nu de mari dimensiuni —, s-au impus atenției lumii științifice și tuturor acelor atrași de antichități și de latura artistică înglobată în acestea.

Prezență deosebit de activă în numismatica slovacă a ultimelor două decenii, Eva Kolníková, autoare a numeroase studii și articole privind monedele celtice, dacice și romane din Slovacia — printre care și un alt volum, din aceeași serie, despre moneda celtică (*Keltské mince na Slovensku*, 1978) —, și redactor la *Slovenská numizmatika*, dă dovadă și cu această ocazie de un înalt profesionalism și capacitate de sinteză.

După o scurtă, dar completă, prezentare și caracterizare a epocii romane din Slovacia (secolele I—IV), este înfățișat tabloul etno-cultural al teritoriului în discuție, scoțindu-se în evidență rolul monedei în elucidarea diferitelor aspecte ale relațiilor Imperiului roman cu triburile din această zonă. De aceea, în chip justificat este întreprinsă și o consistentă incursiune în monetăria republicii și apoi a imperiului, relevîndu-se dubla însemnătate, sub care ni se înfățișează banii Romei: prin rolul lor economico-financiar, dar și acela de opere artistice sau cu semnificații istorice. În legătură cu aspectele reliefate mai sus, cercetătoarea slovacă insistă atît asupra rolului artistic formativ și de unificare stilistică, care se realizează în viața provinciilor prin intermediul monedelor, cît și asupra rolului jucat de acestea în propaganda

oficială a republicii și, mai târziu, a imperiului. În acest sens, unele tipuri monetare reprezintă documente legate direct de istoria unor populații locale, după cum reiese din legendele sau personificările existente. De altfel, Slovacia este strîns conexată la evenimentele timpului, ilustrate în monetăria romană, un exemplu concludent fiind sestertul lui Hadrianus emis cu prilejul trecerii Dunării de către legiuni și confirmînd participarea împăratului la această expediție (118 e.n.). Plină de semnificații este și moneda de bronz (sestert) din 140—144 e.n., aparținînd lui Antoninus Pius, care are pe revers legenda REX QVADIS DATVS și scena încoronării de către împărat a noului rege quad. Și alte monede, bătute de Marcus Aurelius sau de Carinus, reflectă de asemenea noi evenimente, care atestă intrarea teritoriului Slovaciei actuale în sfera intereselor imediate ale imperiului.

De un interes aparte se bucură și problema apariției și circulației monedei romane la nordul Dunării mijlocii, cu care ocazie Eva Kolníková reia demonstrația, potrivit căreia primele monede romane din această zonă sînt din vremea lui Augustus, cînd se pot data și cele dintîi contacte regulate cu lumea romană, toate acestea, probabil, fiind de pus în legătură cu expediția condusă de către Tiberius, la hotarul dintre cele două ere și înainte de ofensiva contra regatului lui Marobudus.

Acumulările monetare, cauzate de diferiți și de multe ori surprinzători factori, depind de nivelul economic și social al populației autohtone din diverse zone și perioade, de intensitatea comerțului, de starea de război sau de liniște, de reformele monetare, de situația economică și politică a imperiului etc. Toate acestea pot ușura explicarea monedelor găsite, majoritatea tezaurilor aparținînd, potrivit opiniei autoarei, epocii dinainte și din timpul „războaielor marcomanice”, cum sînt, de exemplu, marile depozite de la Prěšov (195 denari republicani și imperiali, de la Nero pînă la Lucius Verus) și Vyškovce nad Ipl'om (1067 denari de la Nero la Antoninus Pius). Însă, descreșterea cantitativă graduală a monedelor romane descoperite în Slovacia, oglindește defensiva imperiului în fața migrațiilor, ca și declinul său pe plan intern, tezaurul de la Biňa (108 solidi de la jumătatea secolului V) ilustrînd acest inevitabil sens al istoriei Imperiului roman.

Pe lîngă cele expuse sumar mai sus, remarcăm expunerea clară, completă (fără a fi încărcată de nesemnificative detalii), cu o eleganță care o face atrăgătoare pentru numismat, dar și pentru nespecialist, dînd noi valențe acestei reușite a cercetătoarei din Nitra, ca și a numismaticii slovace.

VIRGIL MIHĂILESCU-BÎRLIBA